

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BÜYÜK BRİTANYA VE KUZEY İRLANDA
BİRLEŞİK KRALLIĞI ARASINDA SERBEST TİCARET ANLAŞMASI HAKKINDA
DEĞERLENDİRME NOTU**

Türkiye'nin Dış Ticareti Açısından Birleşik Krallık'ın Değerlendirilmesi

Birleşik Krallık (BK) 2,64 trilyon dolarlık Gayri Safı Yurt İçi Hasıla'sı (GSYİH) ile dünyanın 5. büyük ekonomisidir. Ülke, 2020 yılında 39.229 dolarlık kişi başına düşen cari fiyatlarla milli gelir ile dünyada 22. sırada yer almaktadır. Covid-19 salgını nedeni ile 2020 yılında sabit fiyatlara göre % 10 oranında azalması beklenen GSYİH'nın, 2021 yılında yeniden toparlanma etkisi ile % 6 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Trademap verilerine göre, Birleşik Krallık, 2019 yılında dünya ithalatında % 3,6 pay ile 5. sırada, dünya ihracatında ise % 2,5 pay ile 11. sıradadır.

Geleneksel olarak ülkemizin çok önemli bir ticaret ortağı olan Birleşik Krallık, Türkiye'nin dış ticaretinde fazla verdiği ülkelerden biridir. Birleşik Krallık ülkemizin 2019 yılı ihracatında Almanya'dan sonra ikinci büyük pazardır. Ülke, aynı dönemde ithalat gerçekleştirdiğimiz dokuzuncu önemli tedarikçi olmuştur.

Ülke ile dış ticaretimizin hacmi 2019 yılında 16,3 milyar dolara ulaşmıştır. 2019 yılında Birleşik Krallık'a ihracatımız 10,9 milyar dolar tutarında olup, ülkenin toplam ihracatımızdaki payı % 6,3'tür. 2019 yılında ülkeden ithalatımız 5,4 milyar dolardır. Ülkenin toplam ithalatımızdaki payı ise % 2,7'dir. Ülke ile dış ticaretimizde 2019 yılında yaklaşık 5,5 milyar dolar tutarında fazla söz konusudur. Ülke, Ticaret Bakanlığı tarafından 2020-2021 dönemi için belirlenen "Hedef Ülkeler" arasında yer almaktadır.

Ankara ili açısından bakıldığında da Birleşik Krallık'ın ilin ihracatında ilk 10 ülke arasında yer aldığı görülmektedir. 2018 yılında 211,7 milyon ABD Doları olan ihracat yüzde 4,84 oranında aratarak 222 milyon ABD Dolarına ulaşmış; 2020 yılında ise yüzde 3,61 oranında azalarak 214 milyon ABD Doları olmuştur.

Birleşik Krallık İle Ülkemiz Arasında İmzalanan Serbest Ticaret Anlaşması

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılması ve AB ile bir serbest ticaret anlaşması akdetmesi neticesinde 1 Ocak 2021 tarihi itibarı ile ülkemiz ile AB arasındaki Gümrük Birliği (GB), BK ile ilişkilerimizde geçerliliğini yitirmiştir. Türkiye ve Birleşik Krallık arasında 29 Aralık 2020 tarihinde bir serbest ticaret anlaşması imzalanmıştır. 1 Ocak 2021 tarihinde işlerlik

kazanan BK-Türkiye Serbest Ticaret Anlaşması (STA), Gümrük Birliği ile getirilen kazanımları korumuş, sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini sıfırlamıştır. Temel tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde AB ile mevcut tavizler ölçeklendirilerek yeni ticari ilişkimize yansıtılmıştır. Anlaşma ile ayrıca, aralarında çikolata, şekerleme, bisküvi, üzüm suları, gıda müstahzarları ile taze sebze ve meyvelerin de yer aldığı 90 civarında tarım ve işlenmiş tarım ürününde, Birleşik Krallık'ın değişen vergi yapısı uyarınca, AB ile mevcut düzenlemenin ötesine geçecek şekilde vergi muafiyeti elde edilmiştir. Hizmet, yatırım, tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde yeni ticari ilişkiler geliştirilmesi konusunda mutabakat sağlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Arasında Serbest Ticaret Anlaşması'nın amacı Taraflar arasındaki ticarete ilişkin AB ile Türkiye arasındaki ikili ticaret düzenlemelerinden kaynaklanan tercihli koşulları korumak ve aralarındaki ticaretin daha ileri düzeyde serbestleştirilmesi ve kolaylaştırılması için bir zemin sağlamaktır. Anlaşma uyarınca taraflar birbirleriyle ticarete tercihli menşe kurallarını uygulamayı kabul etmişlerdir.

Anlaşma,13 fasıl ve 13 maddeden oluşmakta olup Fasılları şunlardır:

1. GENEL TANIMLAR VE BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ
2. ULUSAL MUAMELE VE MALLARIN PAZARA GİRİŞİ
3. GÜMRÜKLER VE TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI
4. TİCARETTE TEKNİK ENGELLER
5. TİCARET POLİTİKASI ÖNLEMLERİ
6. SAĞLIK VE BİTKİ SAĞLIĞI ÖNLEMLERİ
7. REKABET POLİTİKASI
8. KAMU ALIMLARI
9. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI
10. İDARİ VE KURUMSAL HÜKÜMLER
11. İSTİSNALAR
12. ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ
13. NİHAİ HÜKÜMLER

STA'nın Maddeler İtibariyle İncelenmesi

Madde 2.6, sanayi ürünlerinde gümrük vergilerinin kaldırılmasını düzenlemektedir. Buna göre; her bir Taraf, diğer Taraf'ın menşeli sanayi ürünlerindeki tüm gümrük vergilerini kaldıracaktır. Anlaşmanın Ek 2-A'sında listelenen ürünler bu uygulamadan muaf tutulmuştur.

Madde 2.7 ise tarım ürünlerinde gümrük vergilerinin sıfırlanmasına ilişkindir. Buna göre; her bir Taraf, Anlaşmanın Ek 2-B'si uyarınca diğer Taraf'ın menşeli tarım ürünlerindeki gümrük vergilerini indirecek veya sıfırlayacaktır. Bu Madde Ek 2-A'da listelenen ilave ürünlere de uygulanacaktır.

EK 2-A

(Madde 2.6 ve 2.7'de Atıfta Bulunulan Ürünlerin Listesi)

HS Kodu	Ürün Tanımı
2905.43	Mannitol
2905.44	D-glusitol (sorbitol)
3302.10.29	Koku verici maddelerin karışımları ve karışımlar
3502	Albüminler (kuru madde üzerinden hesaplandığında ağırlık itibarıyla %80'den fazla peyniraltı suyu protein içeren iki veya daha fazla peyniraltı suyu protein konsantreleri dâhil), albüminatlar ve diğer albümin türevleri
3505.10.10	Dekstrinler
3505.10.90	Diğer
3505.20	Tutkallar
3809.10	Esası nişastalı madde olanlar
3824.60	Sorbitol, 2905.44 alt pozisyonunda belirtilen sorbitol hariç
4501	Tabii mantar, işlenmiş veya basit şekilde hazırlanmış; döküntü mantar, ezilmiş, granül veya toz haline getirilmiş mantar
5301	Keten; ham veya işlenmiş fakat iplik haline getirilmemiş; keten kütük ve döküntüleri (iplik döküntüleri ve ditme suretiyle elde edilen döküntü dâhil)
5302	Kendir (Cannabis sativa L.), ham veya işlenmiş fakat iplik haline getirilmemiş; kendir kütük ve döküntüleri (iplik döküntüleri ve ditme suretiyle elde edilen döküntü dâhil)

İhracat vergileri, resim ve diğer harçlar, madde 2.8'de düzenlenmiştir. Taraflardan hiçbirisi, diğer Taraf'ın ülkesine mal ihracatında herhangi bir vergi, resim, ücret veya her türlü diğer harçları,

bu vergi, resim, ücret veya harçlar iç tüketime yönelik benzer ürünler için uygulanmadıkça, uygulamaya koymayacak veya var olanları sürdürmeyecektir.

Ücretler ve harçlara ilişkin madde 2.9'da GATT 1994'ün VIII'inci Maddesinin 1(a) bendi kapsamındaki tüm ücret ve harçların, verilen hizmetin, *ad valorem* bazında hesaplanmayacağı, yerli eşyaya dolaylı koruma sağlamayacağı veya mali amaçlarla ithalatın vergilendirilmesine neden olmayacak şekilde yaklaşık maliyeti ile sınırlı tutarda olmasını teminat altına alacağı hükme bağlanmıştır.

İthalat ve ihracat kısıtlamaları madde 2.10'da yer almaktadır ve GATT kuralları doğrultusunda tarafların ürün ithalatına yönelik Tarafların herhangi bir kısıtlama veya yasak uygulanmayacağı maddede belirtilmiştir.

Rekabet kuralları, fikri mülkiyet hakları, ticarete korunma önlemleri, ticaretin kolaylaştırılması ve ticarete teknik engeller açısından GATT kuralları ışığında hazırlanan STA'nın istisnaları arasında güvenlik, ödemeler dengesi ve dış finansman zorlukları halindeki kısıtlamalar, vergilendirme önlemleri de alınmıştır.

STA Anlaşma'nın yürürlüğe girişinden itibaren azami iki yıl sonra değiştirilmek, yenilenmek veya genişletilmek üzere gözden geçirilecektir.

STA'nın Çeşitli Konular İtibariyle İncelenmesi

▪ STA'da mutabık kalınan ürün bazlı tavizler

Anlaşma ile, Gümrük Birliği kapsamında mevcut tavizlerimizin ileride de sürdürülebilmesini teminen, sanayi ürünlerinde gümrük vergileri sıfırlanmış, tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde AB ile mevcut tavizler ölçeklendirilerek yeni ticari ilişkimize yansıtılmıştır. Bu çerçevede, AB ile mevcut tarife kontenjanları %17 oranında ölçeklendirilerek BK ile karşılıklı olarak tavize tabi tutulmuş, vergi indirimleri ve muafiyetleri bakımından AB ile mevcut koşulların devamı BK ile ikili düzeyde temin edilmiştir.

Söz konusu taviz yapısıyla, ihracatçılarımızın, en önemli ihraç pazarlarımızdan olan BK'da mevcut pazara giriş koşullarının korunması ve BK'nin diğer STA ortakları karşısında rekabet güçlerinin olumsuz etkilenmemesi sağlanmıştır.

STA kapsamı vergi muafiyetlerinden yararlanmak açısından ihracatçı tarafından kendiliğinden ilgili fatura ya da başka bir ticari belge üzerine yapılacak menşe beyanı, taraflar arasındaki ticarete konu eşyanın menşe belgesi olarak kullanılacak ve bir makamın onayını gerektirmeyecektir.

▪ **Kümülyasyon hükmü**

Anlaşma'nın ekinde yer alan menşe kuralları revize Pan-Avrupa Akdeniz Menşe Kurallarını yansıtmaktadır. Ayrıca PAAMK ülkeleri ve AB girdisi kullanımına imkan veren bir hükme yer verilmiştir. İhracatçılarımız, Anlaşma'da yer alan tavizlerden yararlanabilmek için menşe kriterlerini sağlamak durumundadır. Menşe ispatı için, menşe beyanı öngörülmüştür. Öte yandan, söz konusu kurallar AB-BK Anlaşması'na paralel olarak en yakın zamanda revize edilecektir.

▪ **ATR Kullanımı**

Yeni dönemde menşe esaslı ticarete geçilecek olup 31 Aralık 2020 itibariyle ATR kullanımı sona erecektir. Ancak, BK yolda olan veya antrepoda olan ürünler için 31 Aralık 2020'den önce düzenlenmiş ATR belgelerini 1 yıl süreyle tanımaya devam edecektir.

▪ **Üçüncü Ülkeler Üzerinden Ticaret**

Eşyalarımızın gümrük gözetimi altında kalması ve boşaltma, yeniden yükleme veya onları iyi durumda tutmak için tasarlanmış herhangi bir işlem dışında herhangi bir işlemde geçmemesi koşuluyla, başka bir üçüncü ülkeden geçiş mümkün bulunmaktadır.

Örneğin AB üzerinden İngiltere'ye mal ihraç ederken, İngiltere'ye gidecek ürünlerin AB gümrüklerinde serbest dolaşıma sokulmaması koşuluyla, sevkiyat kapsamı ürünlerin AB topraklarında bölünebilmesi mümkündür.

▪ **BK'nın Türkiye ve Üçüncü Ülke Menşeli Ürünlerde Uygulayacağı Vergi Oranları**

BK ile ticarete menşe kontrolü yapılacak, üçüncü ülke menşeli malların (MFN) vergisi tahsil edilecektir. Vergi oranlarına aşağıda yer alan web siteleri üzerinden erişim sağlanabilmektedir.

<https://www.gov.uk/guidance/uk-tariffs-from-1-january-2021>

<https://www.trade-tariff.service.gov.uk/sections>

▪ **BK'ya Uygulanacak Gümrük Vergileri**

STA uyarınca sanayi ürünlerinde BK'dan vergi tahsil edilmeyecektir. Yeni dönemde, onay sürecinin tamamlanması sonrasında, geçerli tüm gümrük vergileri de 2021 yılı İthalat Rejimine yansıtılacaktır. Ayrıca, STA uyarınca BK'dan ilave gümrük vergileri tahsil edilmeyecektir.

▪ **Büyük Britanya'ya İthal Edilen Mallar İçin Uygulanacak Gümrük Prosedürleri**

Altı aylık bir dönem içinde, 3 aşamada hayata geçirilecektir. Türkiye'den gönderilen ve AB'de serbest dolaşıma girdikten sonra BK'ya gidecek eşya da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Ocak 2021'den itibaren,

- Hazır giyim ve elektronik gibi “standart ürün” ithalatçılarının, ithal edilen ürünlerin kaydını tutmak ve azami altı ay içinde gümrük beyannamesi düzenlemek gibi temel gereklilikleri yerine getirmeleri beklenmektedir.
- İthalatın tamamı için gümrük vergilerinin ödenmesi gerekmekte olup, gümrük beyannamesi doldurulana dek ödemenin ertelenmesi mümkün olacaktır.
- Alkol, tütün ve zehirli kimyasallar gibi ürünlerin Büyük Britanya'ya girişi esnasında gümrük beyannamelerinin doldurulması gerekecektir.
- Canlı hayvan ve yüksek riskli bitki ve bitki ürünleri ithalatında, ithalatçının ön bildirim ve sağlık belgelerinin tevsik edilmesi gibi yükümlülükleri yerine getirmesi beklenecektir. Yüksek riskli hayvansal ürünlerde de ön bildirim şartı bulunmaktadır. Belge kontrolleri hızla yapılacak olup, yüksek riskli ürünlerin fiziki denetimleri ürünün varış noktasında veya başka bir yerleşkede gerçekleştirilecektir.

Nisan 2021'den itibaren,

- Tüm hayvansal ürünler (et, kedi-köpek maması, bal, süt ve yumurta ürünleri gibi) ile bitki ve bitkisel ürünlerine ilişkin ön bildirim yapılması ve sağlık belgelerinin tevsiki gerekecektir.

Temmuz 2021'den itibaren,

- Tüm ürünlerin dolaşımında, gerekli tüm beyanların yapılması ve vergilerin ithalat noktasında ödenmesi esas olacaktır. Güvenlik ve emniyet beyannameleri uygulamaya konulacak, sağlık ve bitki sağlığı önlemleri çerçevesinde (daha fazla) fiziki denetim ve numune alımı yapılacaktır; hayvan, bitki ve bunlardan üretilen ürünlere ilişkin kontroller Büyük Britanya sınır kontrol noktalarında gerçekleştirilecektir.

Gümrük kontrolleri hakkında detaylı bilgiye <https://www.gov.uk/government/news/government-accelerates-border-planning-for-the-end-of-the-transition-period> adresinden ulaşılabilmektedir.

▪ Teknik Mevzuat

- 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren BK CE işaretini bir yıl süresince tanıyacaktır. CE yerine UKCA işaretinin kullanımı konusunda çalışmalar sürmekte, başvurular alınmaktadır.
- Sektörel teknik düzenlemelerde, BK AEK kurallarını kabul edeceğini açıklamıştır. Otomobil için tip onay belgelerini de tanıyacaktır.
- BK, CE işareti taşıyan ürünleri- Avrupa Birliğince tanınan bir Onaylanmış Kuruluş (Türkiye'de yerleşik olanları da içerecek şekilde) değerlendirmesine tabi olanlar da dâhil- 1 Ocak 2022 tarihine (Tıbbi Cihazlar için 30 Haziran 2023) kadar kabul edecektir.
- Öte yandan, STA akdi sonrasında, AB ile ilgili süreç de gözetilerek karşılıklı tanıma için çalışmalar yürütülecektir.
- AB ürünlerine sağlanana benzer bir TAREKS düzenlemesi (ürün güvenliği CE tebliği) için çalışmalar yürütülmektedir.
- BK, BMAEK kapsamındaki tip onaylarını tanımaya devam edeceğini duyurduğundan ve UNR 96 da bu kapsamda yer alan bir düzenleme

olduğundan farklı bir durum oluşmayacağı öngörülmektedir. BK, AB Tip Onaylarını geçici BK tip onayı vererek tanımaya devam ettiği sürece (iki yıl) bu durumun UNR 96 için de geçerli olacağı değerlendirilmektedir.

- BK'nın bağımsız kimyasal düzenleme çerçevesi olan BK REACH, 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren uygulamaya geçecektir. BK'da kimyasal üreten, satışa sunan veya dağıtan herkesin BK REACH kurallarına uyması gerekecektir.
- Sağlık Sertifikaları açısından geçiş dönemi sonrasında bitki ve hayvan ürünleri için düzenlenen sertifikalar tanınmaya devam edecektir.

▪ Çelik Ürünleri

AB'nin çelik ürünlerinde uyguladığı önlemlerle ilgili olarak BK, çelik ürünlerindeki korunma önlemi kapsamındaki 26 üründen sadece 19 ürüne önlemi devam ettireceğini, diğer 7 üründe üretimi olmadığı ve bu nedenle 31 Aralık'tan sonra önlem uygulamaya devam etmeyeceğini belirtmiştir.

Değerlendirme

○ Türkiye Bakımından

İngiltere ile yapılan anlaşma, GB mevzuatının iki ülke ticari ilişkilerinde devamını sağlamış olmaktadır. Sanayi mallarına ilaveten AB'nin bazı tarım malları konusunda Türkiye'ye tanıdığı "tavizli tarife oranlarının" da İngiltere tarafından uygulanmaya aynen devam edeceği açıklanmıştır. Ticaret Bakanı Sayın Ruhsar PEKCAN'ın sanal imza töreninde yaptığı açıklamada; anlaşmanın yapılmamış olması halinde İngiltere'ye yaptığımız ihracatın yaklaşık %75 vergi yükü ile karşılaşacağımızı ve 2,4 milyar dolar tutarında zarara uğrayacağımızı belirtmiştir.

Devamlılık Anlaşmasının yapılması ile iki ülke arasındaki belirsizlik ortamının ortadan kalkması önemli bir gelişmedir. Bununla beraber anlaşma, Gümrük Birliği ile çeyrek yüzyıl önce karara bağlanmış kurullarla belirlenmiş mevcut durumun aynen devam etmesini sağlamaktadır. İki ülke arasında özellikle otomotiv alanında tesis edilmiş olan tedarik zincirinin aksamadan sürdürülmesi ve bu alanda Türkiye'nin rekabet gücünün korunması sağlanmıştır.

Anlaşmada yer alan gözden geçirme maddesi uyarınca, önümüzdeki iki yıl içerisinde tarafların anlaşma kapsamını hizmetler, dijital ticaret, tarım ve ticaret alanında daha serbest hükümlerle genişletecekleri de belirtilmektedir.

Böyle bir anlaşmanın İngiltere ile müzakere edilerek tamamlanması, Türkiye'nin diğer ticaret ortakları ile yeni nesil anlaşmalar yapması bakımından da yararlı bir örnek oluşturacaktır.

o İngiltere Bakımından

İngiltere'nin Brexit dolayısıyla sağlamayı amaçladığı hususlardan biri de AB'nin frenleyici kurallarından kurtularak, ülkelerle daha liberal serbest ticaret anlaşmaları yapmak ve İngiltere'yi dünyaya açmak olarak özetlenebilir. Brexit'ten önceki durumun muhafaza edilmesi, bu sürecin ilk aşaması olarak düşünülebilir. Bu aşamadan sonra İngiltere kendi kuralları çerçevesinde yeni bir ticaret düzeni kurmayı hedeflemektedir.

İngiltere ilk önce, AB'nin muhtelif tarihlerde değişik ülkeler ve gruplar ile yaptığı serbest ticaret anlaşmalarının hükümlerinin 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren aynen geçerli olmasını sağlamayı amaçlamıştır. Yapılan anlaşmaların onaylanma süreçlerinin tamamlanmasına değin, ticaretin sürekliliğini sağlamak amacıyla, geçici uygulama veya "köprüleme" düzenekleri de yürürlüğe konulmuştur. Bu amaçla aralarında Türkiye, Mısır, Gürcistan, Norveç, İsrail, Lübnan, Fas, Güney Kore, Moldova, İsviçre, Ukrayna ve Vietnam gibi ülkelerin de bulunduğu 59 ülke ile devamlılık anlaşmaları yapılmıştır. Kanada ve Meksika ile yapılan serbest ticaret anlaşmalarının 2021 başlarında yürürlüğe gireceği, Ürdün ile ticaretin ise "Genelleştirilmiş Tercih Sistemi" çerçevesinde uygulanacağı belirtilmektedir.

İngiltere diğer taraftan ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda ile uygunluk değerlendirmesi sağlayan "Karşılıklı Tanınma Anlaşmalarını" da gerçekleştirmiştir. Kısacası İngiltere, Avrupa Birliği'ne ilave olarak 62 ülke ile de ticari ilişkilerini mevcut haliyle idame ettirebilmek amacıyla Serbest Ticaret Anlaşmaları yapmış olmaktadır. Böylece İngiltere, AB'nin imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının, Brexit sonrasında İngiltere için geçerli olmasını sağlayan "yeniden oluşturma" anlaşmalarının önemli bir bölümünü tamamlamıştır.

Konuyla ilgili detaylı bilgi için <https://www.ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/> web adresi ve ilave sorular için sta@ticaret.gov.tr e-posta adresine başvurulabilmektedir.